

Niet voedseltekort, maar uitdroging veroorzaakt winterse sterfte



De afgelopen twee winters brachten voor het Nederlandse wild een heel nieuw fenomeen met zich mee. Nog nooit had deze generatie wild zulke lange periodes van vorst en koude gekend. Vanuit verschillende hoeken werd opgeroepen om het wild te sparen, rust te gunnen en soms zelfs om bij te voederen. Dat laatste, zo blijkt uit diverse onderzoeken, is kwalijk voor het wild. Het beste advies is ervoor te zorgen dat het wild niet uitdroogt, hetgeen eenvoudig te bewerkstelligen is.

Ondanks dat wild zich razendsnel weet aan te passen aan winterse omstandigheden, is er door mensen vaak vanuit emotionele motieven massaal bijgevoerd. Een fout, zoals blijkt uit diverse Amerikaanse onderzoeken. In het wild levende dieren eten volgens vaste patronen en zijn gewend aan bepaalde voedsel ingrediënten. Het hele lichaam van het dier is op dit dieet aangepast. Als in de winter plots andersoortig voedsel wordt aangeboden, dan vraagt dit om aanpassingen van het lichaam. Dit gaat meestal gepaard met een verhoogde behoefte aan vocht. En bij gebrek hieraan kan bijvoederen de dood juist versnellen.

Dieren, net als mensen, verliezen vocht door ademen. Als de temperatuur onder het nulpunt daalt, wordt de atmosferische lucht niet alleen kouder maar ook droger. Het gevolg is dat dieren, net als mensen, tijdens koude

dagen meer vocht via de ademhaling aan de omgeving af zullen geven. Deze daling in luchtvochtigheid kan voor de vochtbehouding van dieren een ernstig probleem opleveren. Dit blijkt onder andere uit een wetenschappelijk onderzoek dat aantoont dat in een Amerikaans natuurpark uitdroging de belangrijkste oorzaak van sterfte is gedurende de winter. De dieren ondergaan een langzame onttrekking van vocht en krijgen vervolgens ontstekingen aan spieren (myositis), hetgeen in de meest ernstige vorm kan leiden tot orgaanfalen en de dood.

Waarom is uitdroging in de winter een probleem?

Dat dieren in de winter minder vocht nodig hebben dan in de zomer is een wijdverbreid misverstand. Een dier heeft tijdens de winter meer, in plaats van minder behoefte aan vocht. Bij het

voedsel verzamelen tijdens een winterse dag verbruikt het tenminste net zo veel water en energie als tijdens een zomerse dag. Door de lage luchtvochtigheid in de winter heeft het dier tijdens de winterse foeragedagen meer vocht nodig dan tijdens de zomer. Daarnaast zal het dier zijn stofwisseling opschroeven om warm te blijven, waardoor er ook meer behoefte aan vocht is. Echter de belangrijkste reden voor een toegenomen vochtbehoefte is het feit dat het dier meer gaat urineren en daardoor erg veel water verliest. Sommigen zien dit als een teken dat het dier nog voldoende water weet te verzamelen, maar helaas is dit niet waar. De toegenomen frequentie en volume van urineren zijn het gevolg van allerlei veranderingen in de fysiologie van het dier. Wanneer de omgevingstemperatuur daalt, trekken de bloedvaten onder de huid zich samen om het verlies van warmte te verminderen.



De belangrijkste reden voor een toegenomen vochtbehoefte in de winter is dat het dier meer gaat urineren door afgenomen ADH-spiegels

Als gevolg van deze samentrekking van de huidbloedvaten zullen allerlei aanpassingen in het lichaam plaatsvinden. Een ongewenste verandering is dat de afscheiding van het AntiDiuretisch Hormoon (ADH) afneemt. Dit ADH zorgt er normaal voor dat water vanuit de nieren weer wordt opgenomen. Zo blijft vocht behouden in het lichaam. Dit gebeurt bij vorst veel minder, waardoor minder water wordt opgenomen uit de nieren. Het gevolg is veel meer urineproductie. Een vicieuze en kwalijke cirkel van watertekort is het gevolg. Er is veel meer behoefte aan vocht, het dier plast meer, maar kan door de vrieskoude niet voldoende vocht verzamelen. Dit wordt erger naarmate de koude langer aanhoudt. Uit sneeuw en ijs kan het dier

Zorg voor het open houden van plassen en kanalen waar het wild graag drinkt

niet voldoende vocht opnemen, waardoor het lichaam blijft interen op de eigen reserves met uitdroging en mogelijk zelfs de dood tot gevolg.

Watervoorziening tijdens de winter

De beste dienst die de mens het dier kan bewijzen tijdens de winter is zorgen voor een open drinkplaats. Dit is

effectiever dan bijvoederen. Zorg voor het open houden van plassen en kanalen waar het wild graag drinkt, doorgaans in de buurt van wissels of waadplekken. Begin hier heel vroeg mee. De onttrekking van vocht aan het lichaam begint immers direct bij het invallen van de vorst en kan blijvende ernstige gevolgen hebben. Spieren raken ontstoken en genezen niet nadat de dooi invalt. Dieren blijven verzwakken, raken na de vorstperiode vatbaarder voor infecties en sterven vaak pas in het voorjaar. Dus, 'bijwateren' en niet bijvoederen is het meest effectieve en weidelijke dat men kan doen voor wild tijdens de winterse perioden. ■



Het maken van wakken en openhouden van plassen heeft meer effect dan bijvoederen